

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

AVRUPA İNSAN HAKLARI MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

AYBOĞA VE DİĞERLERİ / TÜRKİYE

(Başvuru no. 35302/08)

KARAR

STRAZBURG

21 Haziran 2016

İşbu karar Sözleşme'nin 44 § 2 maddesinde belirlenen koşullara uygun olarak kesinleşecektir. Şekli düzeltilmelere tabi olabilir.

© T.C. Adalet Bakanlığı, 2016. Bu gayriresmi çeviri, Adalet Bakanlığı, Uluslararası Hukuk ve Dış İlişkiler Genel Müdürlüğü, İnsan Hakları Daire Başkanlığı tarafından yapılmış olup, Mahkeme için bağlayıcılığı bulunmamaktadır. Bu çeviri, davanın adının tam olarak belirtilmiş olması ve yukarıdaki telif hakkı bilgisiyle beraber olması koşulu ile Adalet Bakanlığı, Uluslararası Hukuk ve Dış İlişkiler Genel Müdürlüğü, İnsan Hakları Daire Başkanlığına atıfta bulunmak suretiyle ticari olmayan amaçlarla alıntılanabilir.

Ayboğa ve Diğerleri / Türkiye kararında,*Başkan,*

Julia Laffranque,

Yargıçlar,

Işıl Karakaş,

Nebojša Vučinić,

Paul Lemmens,

Ksenija Turković,

Jon Fridrik Kjølbro,

Stéphanie Mourou-Vikström,

ve *Bölüm Yazı İşleri Müdürü* Stanley Naismith'in katılımıyla oluşturulan Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (İkinci Bölüm) heyeti ile 31 Mayıs 2016 tarihinde yapılan gizli müzakereler sonrasında, aynı tarihte kabul edilmiş olan aşağıdaki kararı bildirir:

USUL

1. Türkiye Cumhuriyeti aleyhine açılan 35302/08 no'lu dava, beş Türk vatandaşı olan Ali Ayboğa, Abdurrezzak Ayboğa, Abdülcebbar Ayboğa, Salih Ayboğa ve Dergah Bitkin'in ("başvuranlar") 23 Haziran 2008 tarihinde İnsan Hakları ve Temel Hakların Korunmasına İlişkin Sözleşme'nin ("Sözleşme") 34. maddesi uyarınca yapmış olduğu başvurudan ibarettir.

2. Başvuranlar, İzmir Barosu'na kayıtlı avukatlar Z. Değirmenci ve E. Sayın tarafından temsil edilmişlerdir. Türk Hükümeti ("Hükümet") ise kendi görevlileri tarafından temsil edilmiştir.

3. Başvuru, 16 Mart 2010 tarihinde, kısmi olarak kabul edilemez olarak nitelendirilmiştir ve başvuranların yargılamaların etkili bir şekilde denetlenmesini isteme hakkına ilişkin şikâyetleri (söz konusu hak, devam

eden tutukluluk hallerinin hukuka uygunluğuna itiraz etmelerine olanak sağlamaktadır) Hükümet'e tebliğ edilmiştir.

OLAYLAR VE OLGULAR

I. DAVANIN KOŞULLARI

4. Başvuranlar, sırayla 1947, 1976, 1973, 1983 ve 1987 doğumludurlar. Başvuruda buldukları sırada, başvuranlar İzmir'de Buca F Tipi cezaevinde tutuklu bulunmaktaydılar.

5. İzmir Ağır Ceza Mahkemesi, 23 Temmuz 2007 tarihinde, 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun 153 § 2 maddesi uyarınca, soruşturma dosyasına erişimin kısıtlanmasına karar vermiştir.

6. Başvuranlar, 24 Temmuz 2007 tarihinde, bir suç örgütüne üye oldukları şüphesiyle yakalanıp gözaltına alınmışlardır.

7. Başvuranlar, 27 Temmuz 2007 tarihinde, avukatlarının hazır bulunduğu sırada nöbetçi hâkim tarafından sorgulanmışlardır. Hâkime verdikleri ifadelere göre, başvuranlar, bir suç örgütüyle bağlantılı olduklarını inkâr etmişlerdir. Başvuranlar, dinlenen telefon konuşmaları yaptıklarını veya paket transferini kabul ettiklerini ve ateşli silah taşıdıklarını reddetmemişlerdir. Bunların tümü, işlediklerinden şüphelenilen tehditlerde bulunmak, dolandırıcılık ve kaçakçılık yapma suçlarını işlediklerinin kanıtı olarak kabul edilmektedir.

8. Başvuranların avukatı, 1 Ağustos 2007 tarihinde, ilk dört başvuran hakkında alınan yargılama öncesi tutukluluk kararına itiraz etmiştir. Avukat, ayrıca, sırayla 3 Şubat 2008, 11 Şubat 2008 ve 13 Şubat 2008 tarihlerinde tutuksuz yargılanmak üzere serbest bırakılmaları için başvuruda bulunmuştur. Söz konusu başvurular, suçlamaların mahiyetine ve delil

durumuna dayanılarak sırayla 4 Şubat 2008, 11 Şubat 2008 ve 14 Şubat 2008 tarihlerinde İzmir Ağır Ceza Mahkemesi tarafından reddedilmiştir.

9. İzmir Ağır Ceza Mahkemesinde görevli Cumhuriyet savcısı, 13 Mart 2008 tarihinde, birinci başvuranın bir suç örgütü kurma ve diğer başvuranların bir suç örgütüne üye olma suçlamalarıyla iddianame sunmuştur. Ayrıca, başvurular, Ceza Kanunu'nun 220. ve diğer ilgili maddeleri uyarınca dolandırıcılık, tehditlerde bulunmak ve yağma ve kaçakçılık yapmakla suçlanmışlardır.

10. İlk derece mahkemesi, 17 Mart 2008 tarihinde, bir ara duruşma gerçekleştirmiş ve başvuruların gıyabında, yargılama öncesi tutukluluk sürelerinin uzatılmasına karar vermiştir. Birinci duruşmanın 24 Haziran 2008 tarihinde yapılması planlanmıştır.

11. Başvuranların avukatı, 2 Mayıs 2008 tarihinde, ilk dört başvuran hakkında verilen söz konusu karara itiraz etmiş ve söz konusu başvuruların serbest bırakılmasını talep etmiştir. İzmir Ağır Ceza Mahkemesi, 7 Mayıs 2008 tarihinde, söz konusu itirazı reddetmiştir. Başvuranların avukatı, bu karara itiraz etmiştir. İtiraz mercii, 9 Mayıs 2008 tarihinde, sözlü bir duruşma gerçekleştirmeksizin itirazı reddetmiştir.

12. İzmir Ağır Ceza Mahkemesi, 24 Haziran 2008 tarihinde, planlandığı şekilde birinci duruşmayı gerçekleştirmiş ve başvurular mahkeme önüne çıkartılmıştır. İlk derece mahkemesi, aynı gün başvuruların serbest bırakılmalarına karar vermiştir.

II. İLGİLİ İÇ HUKUK

13. 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 153. maddesi aşağıdaki gibidir:

“(1). Müdafî, soruşturma evresinde dosya içeriğini inceleyebilir ve istediği belgelerin bir örneğini harçsız olarak alabilir.

(2). Müdafinin dosya içeriğini inceleme veya belgelerden örnek alma yetkisi, soruşturmanın amacını tehlikeye düşürebilecek ise Cumhuriyet savcısının istemi üzerine hâkim kararıyla kısıtlanabilir. Bu karar ancak aşağıda sayılan suçlara ilişkin yürütülen soruşturmalarda verilebilir:

...

4. Uyuşturucu veya uyarıcı madde imal ve ticareti

...”

HUKUKSAL DEĞERLENDİRME

I. BAŞVURULARIN AYRILMASI

14. Mahkeme, 16 Mart 2010 tarihinde, mevcut başvuruyu, *Demirel ve Karaman / Türkiye* (no. 446/08); *Hasan Coşar / Türkiye* (no. 47239/08); ve *Deniz Seki / Türkiye* (no. 44695/09) isimli diğer üç başvuruyla birleştirmeye ve şikâyetlerdeki benzerlikleri dikkate alarak, başvuruları kısmi olarak kabul edilebilir olarak nitelendirmeye ve Hükümet’e tebliğ etmeye karar vermiştir. Ancak, Mahkeme, söz konusu başvuruların ayrılması gerektiği görüşündedir. Buna göre, Mahkeme, mevcut başvuruyu diğer başvurulardan ayırmaya karar vermiştir.

II. SÖZLEŞME’NİN 5 § 4 MADDESİNİN İHLAL EDİLDİĞİ İDDİASI HAKKINDA

A. Soruşturma dosyasına erişimin kısıtlanması hakkında

15. Başvuranlar, Sözleşme’nin 5 § 4 maddesine dayanarak, soruşturma dosyasına erişimlerinin kısıtlanması nedeniyle, yakalanma ve devam eden tutukluluk hallerinin gerekçelerini oluşturan delillere ilk derece

mahkemesine iddianame sunulana kadar itiraz edememelerinden şikâyetçi olmuşlardır.

16. Mahkeme, yakalanan veya tutuklanan kişilerin, Sözleşme uyarınca “yasal” olması zorunlu olan özgürlükten mahrum edilme koşullarının esas ve usul yönlerinden denetlenmesini isteme hakkına sahip olduklarını gözlemlemektedir. Tutukluluğa karşı yapılan itirazı inceleyen bir mahkeme, yargı süreci güvencelerini sağlamalıdır. Yargılama işlemleri, çekişmeli olmalı ve her zaman taraflar, savcı ve tutuklu kişi arasında “silahların eşitliğini” sağlamalıdır (bkz., *Ceviz / Türkiye*, no. 8140/08, § 41, 17 Temmuz 2012).

17. Mevcut davada, 23 Temmuz 2007 tarihinde, nöbetçi hâkim soruşturmanın gereğince yürütülmesini sağlamak için soruşturma dosyasına erişimi kısıtlamaya karar vermiştir. Ancak, Mahkeme, 27 Temmuz 2007 tarihinde, başvurular avukatın hazır bulunduğu sırada nöbetçi hâkim tarafından sorgulanırken, kendilerine, dinlenen ve işledikleri şüphelenilen suçlarla bağlantılı olduğu düşünülen telefon konuşmaları hakkında soru sorulduğunu gözlemlemiştir. Başvuranlar, dinlenen telefon konuşmalarını yaptıklarını ve kaçakçılık iddialarıyla bağlantılı olarak paket transferi yapmayı kabul ettiklerini inkâr etmemişlerdir. Ayrıca, başvuranlar, belirli mağdurlara saldırırken kullanılan ateşli silahların varlığını da inkâr etmemişlerdir. Ek olarak, başvuruların avukatı yargılama öncesi tutukluluk kararına itiraz ettiğinde, başvuruların nöbetçi hâkim önünde sorgulandıkları suç örgütü kurma konusuna ilişkin olaylara atıfta bulunmuştur. Başvuranların avukatı, başvuruların üyesi oldukları düşünülen aynı suç örgütüne ilişkin diğer yargılamalara da atıfta bulunmuştur. Devam eden tutukluluğa karşı avukatın yaptığı itirazlara ilişkin olarak, Mahkeme, başvuruların ve avukatlarının soruşturmanın içeriği hakkında yeterli bilgiye sahip oldukları ve yargılama öncesi tutukluluk kararına itiraz etme olanaklarının bulunduğu kanaatindedir (bkz.,

yukarıda anılan, *Ceviz*, §§ 41-44, ve *Karaosmanoğlu ve Özden / Türkiye*, no. 4807/08, § 74, 17 Haziran 2014).

18. Mahkeme, şikâyetin bu kısmının Sözleşme'nin 35 §§ 3 (a) ve 4 maddesi uyarınca açıkça dayanaktan yoksun olduğu ve reddedilmesi gerektiği sonucuna varmıştır.

B. Tutukluluğa ilişkin itirazları inceleyen itiraz mercii önüne çıkarılmama durumu hakkında

19. Başvuranlar, Sözleşme'nin 5 § 4 maddesine dayanarak, yargılama öncesi tutukluluk durumları denetlenirken mahkeme önüne çıkamadıkları konusunda şikâyet etmektedirler.

20. Hükümet, söz konusu iddialara itiraz etmiştir.

1. Beşinci başvuran Dergah Bitkin hakkında

21. İlk olarak, beşinci başvuran tutukluluğunun denetlenmesine ilişkin yargılamalarda olduğu iddia edilen eksiklikler hakkında şikâyet etmesine rağmen, Mahkeme, dava dosyasında bulunan belgelerden avukatın yalnızca ilk dört başvurana ilişkin itiraz başvurusunda bulunduğunu, beşinci başvuran için herhangi bir itirazda bulunmadığını gözlemlemektedir (bkz., yukarıda §§ 8 ve 11). Bu nedenle, Mahkeme, beşinci başvuranın tutukluluğuna ilişkin mahkeme kararına itiraz etmeye teşebbüs ettiğini göstermediğinden (söz konusu durumda, Sözleşme'nin 5 § 4 maddesi uygulanabilmektedir), başvurunun bu kısmının dayanaksız olduğu kanaatindedir (bkz., *Altınok v. Türkiye*, no. 31610/08, § 39, 29 Kasım 2011).

2. İlk itirazlar

22. Hükümet, başvuranların Sözleşme'nin 35 § 1 maddesinin gerektirdiği şekilde iç hukuk yollarını tüketmediklerini belirtmiştir. Hükümet, ayrıca, başvuranların hukuka uygun şekilde serbest bırakılmaları

nedeniyle, başvurunun konu bakımından (*ratione materiae*) uygun olmadığını ileri sürmüştür.

23. İtirazların ilk kısmına ilişkin olarak, Mahkeme, *Karaosmanoğlu ve Özden* (yukarıda anılan, §§ 39-45) davasındaki kararında benzer bir itirazı incelediğini ve reddettiğini gözlemlemektedir. Mahkeme, söz konusu karardan ayrılmak için herhangi bir neden görmemektedir. İkinci itiraza ilişkin olarak, Mahkeme, 23 Haziran 2008 tarihinde Mahkeme'ye başvuru yapıldığında, başvuranların hâlâ tutuklu bulduklarını belirtmektedir. Sonuç olarak, Mahkeme, itirazın bu kısmını da reddetmektedir.

24. Mahkeme, başvurunun bu kısmının Sözleşme'nin 35 § 3 (a) maddesinin anlamı kapsamında açıkça dayanaktan yoksun olmadığını, başka hiçbir gerekçeyle kabul edilemez olmadığını ve bu nedenle kabul edilebilir olarak nitelendirilmesi gerektiğini belirtmektedir.

3. Davanın esası

25. Mevcut davada, ilk dört başvuran, 27 Temmuz 2007 tarihinde, tutuklanmış ve İzmir Ağır Ceza Mahkemesinin 24 Haziran 2008 tarihinde gerçekleştirdiği ilk duruşmada tekrar hâkim karşısına çıkmışlardır.

26. Mahkeme, *Erişen ve Diğerleri / Türkiye* (no. 7067/06, § 53, 3 Nisan 2012) ve *Karaosmanoğlu ve Özden* (yukarıda anılan, § 76) davalarında benzer bir şikâyeti incelediğini ve Sözleşme'nin 5 § 4 maddesinin ihlal edildiğine hükmettiğini hatırlatmaktadır. Mahkeme, mevcut davayı incelemiş ve yukarıda anılan kararlarında vardığı sonuçlardan ayrılmayı gerektirecek herhangi bir durum olmadığına karar vermiştir.

27. İlk dört başvuran açısından bu başlık altında Sözleşme'nin 5 § 4 maddesi ihlal edilmiştir.

III. SÖZLEŞME’NİN 41. MADDESİNİN UYGULANMASI

A. Tazminat

28. Başvuranların avukatı, her bir başvuran için maddi tazminat olarak 4.000 avro, manevi tazminat olarak 10.000 avro talep etmiştir.

29. Hükümet, söz konusu taleplere itiraz etmiştir.

30. Mahkeme, tespit edilen ihlal ile ileri sürülen maddi tazminat arasında herhangi bir illiyet bağı bulunmadığına karar vermiş ve bu nedenle söz konusu talebi reddetmiştir. Ancak, tespit edilen Sözleşme ihlaline ilişkin olarak başvuranlara manevi tazminat ödenmesi gerektiği kanaatindedir. Mahkeme, hakkaniyet temelinde karar vererek, ilk dört başvuranın her birine manevi tazminat olarak 750 avro ödenmesine hükmetmiştir.

B. Masraf ve giderler

31. Başvuranlar, ayrıca, Mahkeme önünde yapılan masraf ve giderler için 3.250 avro talep etmişlerdir. Bu bağlamda, başvuranların avukatı altı saat otuz dakika çalıştığını gösteren bir bildirim cetveli sunmuştur.

32. Hükümet, talep edilen masraf ve ücretlerin aşırı ve dayanaksız olduğunu belirtmiştir.

33. Mahkeme içtihadı uyarınca, bir başvuranın masraf ve giderlerini geri alabilmesi için, söz konusu masraf ve giderlerin fiilen ve gerekli olduğu için yapılmış olduğunun belgelenmesi ve makul miktarda olması gerekmektedir. Mevcut davada, başvuranlar söz konusu taleplerini desteklemek için avukatlarının çalıştığı süreyi gösteren bir bildirim cetveli sunmuşlardır. Mahkeme, ilk dört başvurana masraf ve giderleri için toplam 1.000 avro ödenmesinin makul olduğu kanaatindedir.

C. Gecikme faizi

34. Mahkeme, gecikme faizi olarak Avrupa Merkez Bankasının kısa vadeli kredilere uyguladığı marjinal faiz oranına üç puan eklenmek suretiyle elde edilecek oranın uygun olduğuna karar vermiştir.

BU GEREKÇELERLE, MAHKEME,

1. Oy birliğiyle başvurunun birleştirilen diğer başvurulardan ayrılmasına *hükmeder*;
2. Oy birliğiyle ilk dört başvuranın Sözleşme'nin 5 § 4 maddesi uyarınca devam eden tutukluluk hallerinin hukuka uygunluğuna itiraz etmek için yargılamalar sırasında mahkeme önüne çıkartılmadıklarına ilişkin şikâyeti kabul edilebilir olarak *nitelendirir*;
3. Oy birliğiyle beşinci başvuranın Sözleşme'nin 5 § 4 maddesi uyarınca devam eden tutukluluk halinin hukuka uygunluğuna itiraz etmek için yargılamalar sırasında mahkeme önüne çıkartılmadığına ilişkin şikâyeti kabul edilemez olarak *nitelendirir*;
4. Bire karşı altı oyla başvurunun geri kalanını kabul edilemez olarak *nitelendirir*;
5. Oy birliğiyle ilk dört başvuranın devam eden tutukluluk hallerinin hukuka uygunluğuna itiraz etmek için yargılamalar sırasında mahkeme önüne çıkartılmamaları nedeniyle Sözleşme'nin 5 § 4 maddesinin ihlal edildiğine *karar verir*;

6. Oybirliğiyle

(a) Davalı Devlet tarafından, ilk dört başvurana Sözleşme'nin 44 § 2 maddesi uyarınca, kararın kesinleştiği tarihten itibaren üç ay içinde, ödeme tarihindeki döviz kuru üzerinden davalı Devletin ulusal para birimine çevrilmek üzere:

(i) manevi tazminat olarak, miktara yansıtılabilecek vergiler hariç olmak üzere, ayrı ayrı 750 avro (yedi yüz elli avro) ödenmesine;

(ii) masraf ve giderler için, miktara yansıtılabilecek vergiler hariç olmak üzere, müştereken toplam 1.000 avro (bin avro) ödenmesine;

(b) Yukarıda bahsi geçen üç aylık sürenin bittiği tarihten itibaren, ödeme gününe kadar, yukarıda bahsedilen miktara, Avrupa Merkez Bankasının söz konusu dönem için geçerli olan marjinal faiz oranına üç puan eklenmek suretiyle elde edilecek oranda basit faiz uygulanmasına;

7. Başvuranların adil tazmine ilişkin diğer taleplerinin reddedilmesine karar vermiştir.

İşbu karar İngilizce olarak tanzim edilmiş ve Mahkeme İçtüzüğü'nün 77 §§ 2 ve 3 maddesi uyarınca 21 Haziran 2016 tarihinde yazılı olarak tebliğ edilmiştir.

Stanley Naismith
Yazı İşleri Müdürü

Julia Laffranque
Başkan